

Zdrowie psychiczne mojego dziecka – czy wiem jak je chronić i wzmacniać?

ZDROWIE PSYCHICZNE to dobrostan psychiczny, fizyczny i społeczny, a także zdolność do rozwoju i samorealizacji. Oznacza nie tylko brak chorób psychicznych, ale także poczucie własnej wartości i umiejętność czerpania radości z życia.

Niestety stan kondycji psychicznej dzieci i młodzieży w Polsce bardzo się pogorszył. Ma na to wpływ wiele czynników, m.in. trudna sytuacja ekonomiczna rodzin, pośpiech życia codziennego, niekontrolowane używanie elektroniki przez dzieci i młodzież czy pandemia COVID-19. Ta ostatnia przyczyniła się do:

- wzrostu odsetka młodzieży, która czuje osamotnienie (28%)
- wzrostu odsetka młodzieży, która odczuwa stres szkolny (dziewczęta 57%, chłopcy 39%)
- wzrostu odsetka dziewcząt deklarujących odczuwanie myśli samobójczych (17%)
- ponad 2-krotny wzrost liczby osób doświadczających cyberprzemocy

(Dane IPZIN z X.2020 r. w porównaniu z danymi z X.2019 r. Badani uczniowie klas VII szkół

Przed rozwojem problemów i zaburzeń psychicznych chroni poczucie przynależności (więź z bliskimi osobami, przy których można być sobą: rodzicami, dziadkami, rodzeństwem, przyjaciółmi, koleżankami i kolegami), rozmowa o dobrych i gorszych momentach, pozytywny klimat otoczenia (w rodzinie i szkole), prospołeczne nastawienie (w rodzinie i szkole), wymaganie od dzieci odpowiedzialności za swoje zachowanie, uczenie dzieci udzielania sobie wzajemnej pomocy, okazje do przeżywania sukcesów i rozpoznawania własnych osiągnięć, zapobieganie przemocy i zdecydowane reagowanie na nią (w domu, w szkole), odpoczynek i odpowiednio długi sen (najlepiej 7–9 godzin na dobę), zdrowe odżywianie, aktywność fizyczna, unikanie używek (np. papierosów, alkoholu, narkotyków, ale również napojów energetyzujących czy kawy – czyli substancji, które pobudzają nasz organizm).

POWINNY NAS ZANIEPOKOIĆ:

- objawy obniżonego nastroju i stresu, takie jak: smutek, przeciążenie, napięcie • zaburzenia odżywiania, np. zjadanie stresu lub wprost przeciwnie – stosowanie restrykcyjnych diet
- objawy somatyczne, które jednak nie mają przyczyny somatycznej, takie jak bóle: głowy, stawów, brzucha, czy towarzyszące lękowi: przyspieszone bicie serca, potliwość, drżenie rąk

- zaburzenia snu, takie jak bezsenność, poczucie ciągłego zmęczenia, nadmierna senność (przyczynia się do nich także światło emitowane z komputerów czy telefonów)
- pogorszenie wyników w szkole i spadek zaangażowania w naukę
- problemy wychowawcze, jak agresja, płaczliwość, nadpobudliwość, drażliwość, wybuchowość
- problemy dotyczące relacji społecznych, takie jak wycofywanie się z kontaktów albo łamanie prawa, wandalizm
- zachowania autodestrukcyjne, jak nadużywanie alkoholu, narkotyków i innych .

Oznaki kryzysu psychicznego często łatwo pomylić ze zmianami w zachowaniu związanymi z dojrzewaniem. Zdarza się, że po pomoc zgłaszamy się dopiero wtedy, kiedy załamanie zdrowia psychicznego pogłębiło się do tego stopnia, że wiąże się z samookaleczeniami, nadużywaniem alkoholu, sięganiem po narkotyki, odmową chodzenia do szkoły, podjęciem próby samobójczej.

REAGUJ, GDY SIĘ MARTWISZ

Często bagatelizujemy nasze obawy. Mamy nadzieję, że problemy same miną. To błąd! Zawsze warto reagować. Problemy ze zdrowiem psychicznym często się pogłębiają. Alarmująca powinna być każda zmiana w zachowaniu. Jeśli podejrzewasz, że dziecko jest w depresji lub wręcz może planować samobójstwo – zrób coś natychmiast. Odważ się zapytać, jak się czuje, i daj sobie czas na słuchanie. Mówienie o samobójstwie nie zwiększa ryzyka, że dziecko odbierze sobie życie. Może raczej temu zapobiec. Jeśli dziecko nie chce Ci powiedzieć, co się dzieje, znajdź osobę z zewnątrz, z którą łatwiej będzie mu rozmawiać, np. psychologa. **ROZMAWIAJ Z EMPATIA, TROSKĄ I ZROZUMIENIEM** Nie mów dziecku: „inni mają gorzej”, „po prostu się uśmiechnij” itp. Zamiast tego powiedz wprost: „jestem obok”, „nie jesteś sam”, „razem to pokonamy”, „kocham cię”. Nawet jeśli nastolatek wycofuje się z kontaktu, zamyka w sobie, odpycha Cię – bardzo potrzebuje Twojego wsparcia. Daj mu odczuć, że jesteś cały czas obok, w gotowości, by pomóc.

ZADBAJ DODATKOWO

- Zatrósz się o zachowanie rytmu dobowego dziecka (spanie w nocy, a nie w dzień), wysypianie się i regularne, zbilansowane posiłki.
- Zachęć dziecko do działań, które pomagają zrozumieć i wyrazić uczucia, jak np. pisanie pamiętnika.
- Interpretuj problemy jako coś normalnego, co przydarza się wszystkim i z czym można dać sobie radę. Nie trać przy tym cierpliwości.
- Zachęć dziecko do aktywności fizycznej – ale nie na siłę. Możesz poszukać czegoś, co mu będzie odpowiadało.

A na co zwracają uwagę nasi uczniowie:

„ Profilaktyką zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży jest stworzenie środowiska, klimatu w rodzinie przyjaznego do dzielenia się swoimi problemami. Rodzice powinni ufać dziecku. Nie powinni brać dziecka za kłamcę, nie lekceważyć jego potrzeb. Rodzice nie powinni wciągać dzieci w swoje konflikty.” (Ania, lat 13)

„Ważne jest współczucie obojga rodziców, nie tylko mamy, poczucie zrozumienia ze strony rodziców.” (Janek 12 lat).

Dagmara Nowicka-Sójka

Na podstawie:

https://www.nfz.gov.pl/gfx/nfz/userfiles/_public/dla_pacjenta/magazyn_ze_zdrowiem/nfz_nr_5.pdf: